

Grabrk, 20.06.2006.

PRIOPĆENJE ZA MEDIJE

IZLET U DRAGINU ŠPILJU NA DOBRI

Događanje: Pokazna vježba speleoloških tehnika
Izlaganje o podzemnoj fauni područja rijeke Dobre i utjecaju HE Lešće (Jana Bedek, Helena Bilandžija)
Izlaganje o arheološkim značajkama područja rijeke Dobre i utjecaju HE Lešće (Hrvoje Cvitanović)
Posjet Draginoj špilji na Dobri

UTJECAJ HE LEŠĆE NA PODZEMNU FAUNU

Dinaridi su u svijetu prepoznati kao najbogatije područje podzemnom faunom, a ogulinska regija je jedan od njegovih centara endemizma i biološke raznolikosti. Do sada je zabilježeno preko 50 pravih podzemnih vrsta (troglobionata i stigobionata) s velikim brojem endema. Posebno treba istaknuti čovječju ribicu (*Proteus anguinus*), koja je strogo zaštićena i uvrštena u popis ugroženih vrsta Europske unije Natura 2000 Annex II i Annex IV. Na Crveni popis ugroženih biljaka i životinja Hrvatske uvrštene su sljedeće životinje: ogulinski špiljski virnjak (*Dendrocoelum subterraneum*) u kategoriji Ex?, vjerojatno izumrla; ogulinska špiljska spužvica (*Eunapius subterraneus*), babićeveva špiljska kozica (*Troglocaris anophthalmus intermedia*) i zagonetni špiljski vodenpolip (*Velkovrha enigmatica*) u kategoriji EN, ugrožene za koji postoji vrlo visok rizik od izumiranja; špiljski cjevaš (*Marifugia cavatica*) u kategoriji VU, rizične za koju postoji visok rizik od izumiranja i kordunska špiljska vodenbabura (*Monolistra caeca meridionalis*) u kategoriji NT, nisko rizične, koje nisu pred izumiranjem ali bi uskoro mogle biti. Osim spomenutih vrsta velik je broj endema Hrvatske koji žive u podzemlju ogulinskog područja.

Veliku važnost ogulinskog područja prepoznao je i Institut za krške vode (Karst Waters Institute), West Virginia, SAD, proglašivši ga 2003. godine jednim od deset najugroženijih krških ekoloških sustava na svijetu.

Brojni su uzroci ugrožavanja podzemnih voda i faune ogulinskog područja. Jedan od najvećih problema su veliki hidrološki zahvati i promjene tokova vode (prilikom izgradnje hidroelektrane Gojak i dr.), zatim bacanje otpada i ispuštanje kanalizacije u podzemlje, nekontrolirana upotreba pesticida i umjetnih gnojiva na poljoprivrednim površinama, fizička ugrožavanja špilja (kamenolom Tounj), a veliku prijetnju predstavljaju i brojne ceste i autoput zbog mogućeg izlivanja opasnih kemikalija prilikom prometnih nesreća.

Sva podzemna fauna je zaštićena Zakonom o zaštiti prirode iz 2005. godine, koji izriekom brani uznemiravanje i ubijanje špiljske faune, te bilo kakvo ugrožavanje podzemnih staništa.

Hidrološki zahvati bilo koje vrste, a posebno izgradnja hidroakumulacionih jezera nepovratno mijenjaju hidrološke prilike u širem području jezera. Uzvodno podizanje podzemnih voda, osim vrlo štetnog utjecaja na površinsku floru i faunu utječe najviše na podzemnu faunu. Potapaju se i uništavaju staništa podzemnih organizama, a time se ugrožavaju i uništavaju pojedine populacije, a i stenoendemične vrste, koje su proširene na vrlo malom arealu. Također potapanjem špilja uništavaju se staništa šišmiša, koji špilje koriste za zimovanje i odgajanje mladih. Nizvodno od jezera se razina podzemnih voda spušta, te bez ostavljanja tzv. biološkog minimuma protoka vode to ima snažan negativni utjecaj na nadzemne i podzemne biocenoze. Podzemna vodena fauna uglavnom gubi stanište ili vezu s uzvodnim dijelom toka. Takvi zahvati nerijetko unište čitave populacije vodene faune, a utječe i na kopnenu faunu, zbog promjene mikroklimatskih uvjeta.

Na širem području buduće hidroakumulacije za potrebe HE Lešće izrađen je elaborat i istraživanja SO HPD "Željezničar", 1988 g. pod nazivom Preliminarna speleološka istraživanja područja rijeke Dobre. Prema tom izvješću deset speleoloških objekata će biti potpuno devastirano, a još nekoliko će biti pod utjecajem akumulacije. Većina tih objekata će odvoditi vodu iz hidroakumulacije, te snižavati nivo vode. Međutim biospeleološka istraživanja i istraživanja šišmiša, te utjecaj hidroakumulacije na njih nisu nikad provedena. Dragina špilja na Dobri je najveća od špilja koja će biti devastirana. U Draginoj špilji obitava velika kolonija šišmiša, te je utvrđena vrsta dugonogi šišmiš (*Myotis capaccinii*). Dugonogi šišmiš je jedan od naših najugroženijih vrsta, ugrožava ju između ostalog veliki hidrološki zahvati i stvaranje akumulacionih jezera, zagađenje i kanaliziranje krških rijeka i sl. Hrani se kukcima nad krškim vodama, tik iznad površine, a porodijske kolonije ima isključivo u špiljama. Na Crveni popis ugroženih biljaka i životinja Hrvatske je uvršten u kategoriji EN, ugrožene za koji postoji vrlo visok rizik od izumiranja. U EU zaštićena je na nekoliko razina te se nalazi na listama Banske konvencije zaštite migratornih vrsta divljih životinja (Appendix II), Bernska konvencija zaštite europskog živog svijeta i prirodnih staništa (Appendix II – vrste sa posebnom zaštitom) i popis ugroženih vrsta Europske unije Natura 2000 (Annex II i Annex IV).

Nizvodno od hidroakumulacije na Dobri za potrebe HE Lešće nikada nisu provedena niti speleološka, niti biospeleološka istraživanja, pa niti istraživanja šišmiša, a utjecaj na njih će također biti velik.

Zbog svega navedenog smatramo da ovakvi opsežni hidrotehnički zahvati kao što je HE Lešće, koji u potpunosti devastiraju postojeća podzemna staništa i pripadajuću faunu, zahtjevaju studiju utjecaja na okoliš koja uključuje ozbiljna biospeleološka istraživanja, istraživanja šišmiša i nastavak speleoloških istraživanja područja rijeke Dobre, na osnovi koje bi se šteta svela na najmanju moguću mjeru.

Hrvatsko biospeleološko društvo, Zelena akcija, DZVO Žabac

Kontakt: Jana Bedek, HBSD, 091/576 1172, jana.bedek@inet.hr
Olga Jovanović, Zelena akcija, 098/808 229, olja@zelena-akcija.hr
Irma Popović, Zelena akcija, 095/905 8352, irma@zelena/akcija.hr